

УДК 336.025

*Ошега В.А.,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

ВАЛЮТНА ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

До недавнього часу Україна проводила застарілу валютну політику, яка була неефективною і не відповідала європейським нормам. Тому Національним банком України було здійснено комплекс змін у валютному контролі, які дістали назву «Валютна лібералізація».

До недавнього часу в Україні діяли валютні обмеження, що були прийняті ще в 90-х роках. Тоді вони були призвані запобігти шаленому відтоку валюти з України. Під час кризи 2014 – 2015 років НБУ ввів додаткові обмеження, серед яких було встановлення ліміту на зняття готівки та зобов'язання експортерів продавати весь обсяг валютної виручки.

Такий жорсткий валютний контроль на той час був необхідним, але мав значні негативні наслідки, а саме ускладнення надходження іноземних інвестицій в українську економіку та перехід компаній у тіньовий ринок та використання ними офшорних операцій.

З того часу ситуація в українській економіці покращилась та стала більш стабільною, тому старе валютне регулювання стало не виправданим.

Якщо аналізувати досвід інших розвинутих країн, то можна виділити три етапи становлення їх валютного регулювання в сучасному вигляді:

- Перший етап відзначається найбільш жорсткими заходами валютного контролю, це період слабких, нестабільних економік, коли всі заходи направлені на попередження відтоку валюти з країни. Для України це вже пройдений етап.

- Другий етап характерний поступовим зменшенням контролю і загальним рухом у напрямку лібералізації. Саме на цьому етапі Україна перебуває сьогодні.

- Третій етап – це повне зняття обмежень і вільний рух валюти [1].

Першим і основним кроком на шляху до лібералізації валютного регулювання був здійснений 7 лютого 2019 року, коли Національний банк України запровадив новий режим регулювання валютних операцій.

Нова нормативна база складається з восьми головних постанов, які регулюють порядок проведення операцій з іноземною валютою.

Національний банк України опублікував так звану Дорожню карту скасування валютних обмежень, на якій зазначені основні обмеження які вже зняті або будуть зняті в майбутньому в порядку пріоритетності. Так після скасування всіх зазначених у ній обмежень очікується досягнення кінцевої мети – перехід до вільного руху валюти.

На даний момент скасовано такі обмеження:

- обов'язковий продаж валютної виручки;
- резервування гривні при купівлі іно валюти;
- репатріація дивідендів;
- купівля іно валюти за кредитні кошти;
- взаємозалік валютних зобов'язань;
- ліміт на купівлю іноземної валюти в розмірі 150 тис. грн на день для фізичних осіб;
- репатріація коштів від продажу облігацій.

До того ж є ще ряд обмежень, які не були зняті повністю, але їх жорсткість зменшена. Загалом Регулятор звітує про 26 позитивних змін у справі валютної лібералізації [2].

Звичайно ж такі зміни викликають побоювання на рахунок загрози збільшення темпів виведення валюти з України, проте Національний банк запевняє в безпечності здійснюваних заходів, і статистика підтверджує це – з часу запровадження змін негативних змін у обсягах виведення валюти не спостерігається.

Є точка зору, що часу на реалізацію всіх змін залишилося мало, адже підписання Угоди про асоціацію заплановано на 2020 – 2021 роки, і тому треба збільшувати темпи лібералізації.

Але досвід європейських країн, які вже пройшли цей шлях, зокрема Польщі, Угорщини та Чехії, свідчить, що стрімкі зміни можуть мати негативні наслідки в перспективі. Так при стрімкій перебудові системи валютного контролю спочатку країна відчуває позитивний ефект – притік в країну інвестицій, зростання споживчої активності. Але в той же час це викликало тиск на національну валюту, протидіяти якому не завжди вдавалось, зменшення конкурентоспроможності вітчизняної продукції і погіршення торговельного балансу. Це в свою чергу вело до зменшення обсягів інвестицій або навіть відтоку іноземного капіталу [3].

Тому на наш погляд важливішим є не високий темп впровадження змін, а збереження позитивної тенденції в цьому напрямку і внесення змін із оглядом на можливість вітчизняної економіки, для мінімізації негативних наслідків.

Підсумовуючи вище сказане, ми можемо зазначити, що процес валютної лібералізації є для України природним і позитивним. Ми маємо план дій – Дорожню карту і скасування найбільших бар'єрів для руху валюти, на даний час внесені зміни не викликали негативних наслідків. Варто відзначити, що досвід інших країн свідчить про необхідність проведення змін з оглядом на можливість вітчизняної економіки для попередження негативних наслідків.

Список використаних джерел:

1. Діана Голанова. Валютна лібералізація в Україні: природний шлях чи запізнілі заходи?. http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010082
2. Ключові новації нового валютного регулювання. Національний банк України. <https://www.bank.gov.ua/files/jGLLQywmWfSUA1b>
3. Ірина Піонтківська, Роман Солтисьяк. Валютна лібералізація в Україні: крок у Європу. https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/%D0%B1%D1%80%D1%96%D1%84_%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%B0.pdf